

De grote maatschappelijke ophef over de sterk toenemende kaalkap in bossen vormt de aanleiding voor de ontwikkeling van een nieuwe nationale Bossenstrategie. Je zou verwachten dat die de onvrede wegneemt. Niet dus, concludeert Jaap Kuper na lezing van het voorstel. Bosbeheer wordt juist weer versimpeld tot akkerbouw met bomen. De ambities voor biodiversiteitsherstel, CO₂-opslag en klimaatrobustheid zijn verder weg dan ooit. Kuper beschrijft hoe het wel kan.

Opinie

Bosbeleid in de 'houtgreep'

tekst Jaap Kuper, foto Hans Dijkstra/gaw.nl

In de jaren 80 van de vorige eeuw maakte het Nederlandse bosbeheer een belangrijke transitie door. Bos werd niet langer beschouwd als een gewas, dat periodiek geoogst kon worden en weer opnieuw moest worden aangelegd. Sindsdien wordt bos gezien als een eigenstandig ecosysteem, dat ook als zodanig beheerd wordt. Houtoogst blijft goed mogelijk, maar uitsluitend door uitdunnen. Het bos blijft permanent bos. De beleidsverandering leidde tot een toename aan biodiversiteit en opgeslagen CO₂. Het bos werd mooier en de beheerkosten daalden drastisch. Dat sloot, en sluit nog steeds, perfect aan bij alle wensen die er aan bos worden gesteld.

Prima ambities

Het is daarom logisch dat het voorstel voor de nieuwe (Rijks en provinciale) Bossenstrategie van februari 2020 prioriteit legt bij biodiversiteit, CO₂-binding en klimaatrobustheid. In het voorstel staat daarover:

- 'Hiertoe zal het bosbeheer zich vooral moeten richten op biodiversiteit, klimaatadaptatie en -mitigatie.'
- 'Bos met een groot aantal boomsoorten van verschillende leeftijd door elkaar is beter bestand tegen ziekten en klimaatverandering.'
- 'Vanwege de klimaatverandering ... en om barrières tegen waarschijnlijk wordende bosbranden te creëren, ... is het van belang dat het aandeel loofbomen en loofbos toeneemt.'

Omslag in aanpak

Maar dan gebeurt er bij de uitwerking van de ambities in deze Bossenstrategie iets opmerkelijks. Plotseling verandert de ambitie om 'bos te beheren als ecosysteem' in 'bos beheren als akkerbouw met bomen'. Nederland is opeens weer terug bij af. De Bossenstrategie wil ons doen geloven dat het voor het behoud van de biodiversiteit en de gewenste verjonging nodig is om '... bossen kaal te kappen in de omvang van minimaal twee tot drie keer de boomhoogte' en '... dat dit in regulier beheer leidt tot kapvlaktes van ongeveer 0,5 hectare'. Bosvernietiging als methode van bosontwikkeling dus. Dat klopt niet. In het verlengde van

deze stellingen suggereren twee grafieken in de Bossenstrategie dat het wel goed zit met een kaalkapexploitatie. Eén grafiek toont de biodiversiteitstoename in het Nederlandse bos over de afgelopen dertig jaar. Het suggereert een oorzakelijk verband tussen die toename en kaalkap. Dat is misleidend. De biodiversiteitsverbetering is namelijk niet te danken aan káalkappen, maar aan het feit dat er sinds de jaren 80 juist heel weinig is kaalgekapt. De tweede grafiek geeft de leeftijdsverdeling van aangelegde bospercelen weer en niet die van de ouderdom van de bomen, zoals de legenda bij de grafiek abusievelijk aangeeft.

Alle jonge bomen die zich spontaan hebben gevestigd zijn daarom niet in de grafiek verwerkt. Ten onrechte wordt daardoor de indruk gewekt dat er te weinig jonge bomen in het bos zijn, en er dus behoefte is aan meer bosverjonging, aan meer kaalkap.

Gesubsidieerde vernietiging van oud bos

Kaalkap is ongewenst. Het leidt tot verlies aan biodiversiteit en bodemvruchtbaarheid. Vastgelegde CO₂ vervliegt. Het bos wordt eenvormiger en dus kwetsbaarder voor veranderend klimaat. Loofbomen maken weer plaats voor naaldbomen. Het brandrisico stijgt. Van kaalkap is al sprake bij kap van meer dan 0,1 hectare. Dat is zo ongeveer de omvang van de boomkroon van een volgroeide eik of beuk. Bij grotere kapoppervlaktes neemt het schadelijke effect op de biodiversiteit en de bodemvruchtbaarheid snel toe. Voor regulier bosbeheer is kaalkap ook helemaal niet nodig. Niet voor de biodiversiteit, niet voor het krijgen van bosverjonging en evenmin voor het vastleggen van CO₂. De natuur regelt die zaken al eeuwig zélf. Zonder kaalkap. En gratis. Kaalkapbeheer is bovendien niet rendabel. Exploitatietekorten worden echter al decennia door subsidies gemaskeerd. Door subsidies uit het natuurbeschermingsbudget! De belastingbetaler draagt bij aan het vernietigen van oud, waardevol bos.

Hoe kan het toch dat aan kaalkap, die zó evident

schadelijk is, ruimte wordt geboden in het beleid? Wie willen dat? Wie hebben daar belang bij? En is dat belang dan zó groot dat het alle schade en kosten rechtvaardigt? Wie nemen de bossector in de kaalkaphoutgreep? En hoe geloofwaardig is de uiting in de Bossenstrategie dat '... in toenemende mate rekening moet worden gehouden met de wensen van een breder publiek'? Per slot van rekening is het dáár allemaal mee begonnen. De prikkel om een nieuwe bossenstrategie te ontwikkelen, komt voort uit de maatschappelijke ophef over het kaalkappen. Je zou verwachten dat de Bossenstrategie de aanleiding tot die ophef zou wegnemen. Niet dus.

Beleid afstemmen op ambities

In de Bossenstrategie wordt op basis van onjuiste stellingen bosbeheer versimpeld tot akkerbouw met bomen. Daarmee worden de gestelde ambities nooit gerealiseerd. De ambities worden het best verwezenlijkt door de volgende maatregelen:

- Beloon biodiversiteit, CO₂-binding en klimaatrobustheid van het bos.
- Stop subsidiering van onkosten die door houtoogst worden veroorzaakt. Die behoren uit de houtopbrengst te worden gedekt.
- Verbied maatregelen die leiden tot verlies aan bodemvruchtbaarheid, zoals kaalkap, bodembewerking en afvoer van takhout.

Hoop zal er pas weer gaan gloren als het bosbeleid zich aan de 'kaalkaphoutgreep' heeft ontworsteld.

Jaap Kuper was rentmeester van Kroondomein Het Loo en is tegenwoordig consultant op het terrein van duurzaam bosbeheer, natuurontwikkeling, ecologische restauratie en bescherming van biodiversiteit.